

М. Єфіменко та ін. Київ: Нац. акад. внутр. справ. 2022. 72 с.

4. У США поліції дозволили використовувати для затримання порушників дрони з електрошокерами. URL: <https://nv.ua/ukr/world/countries/u-ssha-politsiji-dozvolili-vikoristovuvati-dlja-zatrimannja-porushnikov-droni-z-elektroshokerami-66008.html> (дата звернення: 19.05.2024).

5. Кузьменко Є. В. Проблеми правового регулювання застосування безпілотних літальних апаратів у правоохоронній діяльності Національної поліції України. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. 2016. № 4 (101). С. 82–88.

**Трень Т. О.**

слухач магістратури 1 курсу  
Навчально-наукового інституту права  
та підготовки фахівців для підрозділів  
Національної поліції Дніпровського  
державного університету  
внутрішніх справ

**Хашев В. Г.**

доцент кафедри кримінального права  
та кримінології Дніпровського  
державного університету  
внутрішніх справ,  
кандидат юридичних наук, доцент

## **ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА ТА НАВЧАННЯ ЯК ОДИН З НАПРЯМКІВ РЕСОЦІАЛІЗАЦІЇ ЗАСУДЖЕНИХ: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ТА ПЕРСПЕКТИВИ ДЛЯ УКРАЇНИ**

Основним завданням безперервної професійної освіти засуджених є вдосконалення зв'язків між системою підготовки кадрів і виробництвом, аби засуджені, які отримують професії в колонії, гарантовано могли працевлаштуватися після звільнення з місць позбавлення волі. Професійна підготовка та навчання засуджених має суттєвий позитивний вплив на їхнє майбутнє, а також на суспільство загалом. Необхідність такої підготовки зумовлена, на наш погляд, наступними позитивними наслідками, до котрих можуть призвести такі заняття:

— навички зайнятості — здобуття конкретних здібностей чи професії може допомогти засудженим знайти роботу після звільнення. Зазначене може включати опанування навичок виробничої роботи, інформаційних технологій, кулінарію, будівництво тощо;

— розвиток особистості — програми навчання можуть бути спрямованими на розвиток особистісних якостей, таких як комунікативні навички, управління стресом, розв'язання конфліктів, самоконтроль та

відповідальність;

- підготовка до повернення в суспільство – засуджені, які проходять навчання та підготовку, можуть краще адаптуватися до життя поза в'язницею. Така підготовка може включати навчання правилам спілкування, фінансовому плануванню, опануванню побутових навичок тощо;

- зменшення рецидивності злочинів – дослідження показують, що засуджені, котрі навчаються під час виконання покарання, мають менші шанси повернутися до злочинної діяльності після звільнення;

- підвищення безпеки установ виконання покарань – ув'язнені, які мають доступ до програм професійної підготовки, частіше демонструють позитивну поведінку, що може покращити загальну безпеку та умови утримання у в'язницях.

Перспективи вдосконалення системи навчання ув'язнених зумовлені розширенням таким чином їх доступу до освіти, включаючи загальну освіту, професійну підготовку, вищу освіту та навчання навичкам, що підвищує шанси на успішну реінтеграцію. Ефективним в цьому напрямку може стати застосування інноваційних підходів, таких як дистанційне навчання, використання інтерактивних технологій та ігрових підходів, для залучення засуджених до навчання та підвищення його ефективності. Доцільним стане також підвищення кваліфікації педагогічного персоналу, що включатиме забезпечення професійної підготовки осіб, що працюють з ув'язненими. Результативною стане і співпраця з цивільним суспільством та бізнесом, котра передбачатиме залучення неприбуткових організацій, університетів, підприємств та працедавців до реалізації навчальних програм та створення можливостей працевлаштування для ув'язнених після звільнення.

Виходячи з того, що Україна наразі робить поступові кроки до євроінтеграції, важливим стає не лише приведення до європейських стандартів економічних чи соціальних показників, а й удосконалення різних галузей національного права. В цьому аспекті вважаємо за необхідне звернути увагу на досвід деяких зарубіжних країн в даній сфері. У Фінляндії чимало зусиль приділяють виховній роботі із засудженими та навчанню для осіб, які відбувають покарання, знаходять кошти, апробують різноманітні форми та методи, розробляють оригінальні спецкурси. Ув'язненим у цій державі надається вибір: робота або навчання в робочий час [1]. Водночас установи виконання покарань не мають своїх власних навчальних закладів. Навчальний процес здійснюється у взаємодії із зовнішніми освітніми установами. Заняття проходить близько 10 % засуджених. Керівною метою освіти у Фінляндії є підвищення або покращення професійно-технічних навичок.

Цікавим є також досвід Швеції в напрямку освіти засуджених. В цій державі можливість отримання професійно-технічної освіти надається засудженим за їх бажанням та оплачується державою. Для отримання освіти засудженими створено всі необхідні умови, хоча лише в деяких тюрмах в

ув'язненого є можливість використовувати інформаційні технології. Тому дистанційне навчання у Швеції тільки починає свій розвиток і поки що рідко застосовується в пенітенціарних установах. Успішно діє програма індивідуального підходу. Так, для ув'язненого розробляється індивідуальна програма навчання з урахуванням його певних потреб, котра може продовжуватися після того, як ув'язнений звільниться [2]. Якщо засуджений після звільнення має бажання продовжити освіту, він повинен заздалегідь сповістити про свій намір адміністрацію тюрми, яка організує його вступ до відповідного навчального закладу. Схиляємося до думки, що перейняття такого досвіду для України буде досить ефективним для вдосконалення системи кримінальної юстиції.

Використання технологій, таких як комп'ютери, інтернет та програми дистанційного навчання, може забезпечити доступ до різноманітних навчальних ресурсів. Деякі засуджені можуть володіти певними навичками та досвідом, які можна використати для навчання інших ув'язнених. Цікавою може стати й розробка програм, які передбачатимуть залучення засуджених в якості інструкторів для інших ув'язнених, що буде корисним для всіх учасників процесу. Установи виконання покарань також можуть співпрацювати з місцевими школами, коледжами та університетами для організації навчальних програм у в'язницях. Створення спеціальних навчальних центрів у в'язницях забезпечить комфортні умови для навчання засуджених та стимулюватиме їхній академічний успіх.

Цікавою є думка щодо запровадження правової освіти для ув'язнених. Юридична освіта для засуджених є важливою складовою підготовки до повернення до суспільства після звільнення з мість позбавлення волі. Таке навчання, на нашу думку, допоможе засудженим розуміти їхні права та обов'язки у суспільстві. Знання правових принципів і законів дозволить відстоювати свої права в суді та в інших ситуаціях. Правова освіта також сприятиме підвищенню самосвідомості та відчуття громадянської відповідальності серед засуджених. Найкращим варіантом є залучення кваліфікованих юристів або викладачів права для викладання курсів до установ виконання покарань. Доречним може стати і встановлення партнерства з юридичними факультетами та правозахисними організаціями для забезпечення доступу до кваліфікованих юридичних послуг.

Підсумовуючи вищезазначене, вважаємо за потрібне сказати, що професійна підготовка та навчання засуджених до позбавлення волі може бути ефективним інструментом у подоланні викликів, з якими вони стикаються після звільнення з установ виконання покарань, та підготовки їх до успішного повернення до суспільства.

---

1. Пузирьов М. С. Пенітенціарні системи України та Фінляндії: порівняльний аналіз фундаментальних засад функціонування. Актуальні проблеми модернізації законодавства та освіти в умовах євроінтеграційного поступу України: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (Чернігів, 27–28 жовт. 2016 р.) / редкол.: О. М. Тогочинський та ін.;

Міністерство юстиції України, Академія Державної пенітенціарної служби. Чернігів: Десна Поліграф, 2016. С. 238–240.

2. Сюр С. В. Правове регулювання професійно-технічної освіти засуджених до позбавлення волі. С. В. Сюр. *Вісник Запорізького національного університету*: збірник наукових статей. Серія «Юридичні науки». Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2010. № 3. С. 158–164.

**Тутова В. В.**

здобувач вищої освіти 3 курсу  
навчально-наукового інституту права  
та підготовки фахівців для підрозділів  
національної поліції Дніпровського  
державного університету  
внутрішніх справ

**Кіяниця В. М.**

старший викладач кафедри  
кримінального процесу та стратегічних  
розслідувань Дніпровського державного  
університету внутрішніх справ

## **ЗАТРИМАННЯ ОСОБИ ЗА ПІДОЗРОЮ У ВЧИНЕННІ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ**

У статті 9 Загальної декларації прав людини чітко визначено, що ніхто не може бути зазнавати безпідставного арешту, затримання або вигнання. Ця норма підкреслює необхідність чітких підстав для затримання. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права також забороняє свавільний арешт чи тримання під вартою і вимагає наявності підстав та процедур, встановлених законом. Конституція України також встановлює процедури щодо затримання осіб у випадках нагальної необхідності для запобігання злочину чи його перепинення. Таке затримання може бути тимчасовим запобіжним заходом і має бути перевірене судом протягом певного строку.

Українське кримінально-процесуальне законодавство також встановлює підстави для затримання, але виникають дискусії щодо їх відповідності міжнародним стандартам. Деякі положення КПК можуть не відповідати критерію «нагальної необхідності», яка передбачена міжнародними нормами. Зазначені дискусії стосуються також розширення підстав для затримання в КПК, які вводяться через законодавчі зміни, наприклад, для боротьби зі злочинними спільнотами. Однак, існує ризик, що такі зміни можуть порушувати принципи універсальності та нормативності закону [1, с. 5].